

Marian Pastuszko

"Angelicum", 46, 1969, fasc. 1-2, 3-4 :
[recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 14/3-4, 408-411

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZESZYTY NAUKOWE KUL 12 (1969)

Czasopismo to przynosi w r. 1969 jeden artykuł z dziedziny prawa kościelnego. Ks. bp W. Wójcik przedstawił artykuł *Prace nad nowym kodeksem prawa kanonicznego* (nr 2, s. 43—54).

W pierwszej części artykuł omawia zorganizowanie Komisji, podaje etapy jej rozwoju oraz stan liczebny. Szczegółowo omawia cele wytknięte nowej kodyfikacji — zarówno w świetle enuncjacji papieskich jak i głosów kanonistów i teologów, które syntetycznie referuje. Przedstawiając metody pracy autor zauważa, że wprawdzie konieczna jest pewna dyskrekcja, ale specjalna tajemniczość wydaje się zbędna. Wreszcie ocenia postępy prac redakcyjnych wg stanu z wiosny 1968 r.

Ks. Remigiusz Sobański

STUDIA THEOLOGICA VARSAVIENSIA (wydawnictwo ATK w Warszawie, Wydział Teologiczny). W roczniku 7 (1969) oraz w roczniku 8 (1970) nr I jeden tylko artykuł dotyczy ściśle prawa kanonicznego.

Studia theologica varsaviensia, 7 (1969), nr 1, ss. 133—171. *Działalność synodalna biskupa Macieja Drzewickiego w diecezji włocławskiej* (1514—1531). — Ks. Henryk Rybus.

Autor wyjaśnia istniejące rozbieżności co do liczby i terminów synodów odbytych przez bp Drzewickiego w czasie zarządzania diecezją włocławską. Przedstawia przebieg i statuty synodu we Włocławku z 1516 r., tło i historię zamieszek w Gdańsku zakończonych synodem również w 1516 r. Następne synody to odbyły we Włocławku w 1525 i ostatni w Gdańsku w 1526. Uchwały ich nie są znane.

Ks. Antoni Gościński

ANGELICUM

Kwartalnik Papieskiego Uniwersytetu św. Tomasza z Akwinu w Rzymie. Wychodzi w Rzymie. Posiada w zasadzie dwa działy: 1) *Dissertationes et notae*, 2) *Recensiones librorum*. W niektórych numerach mamy nadto: *Libri ad Directionem missi*. Cena abonamentu rocznego wynosi: dla Włoch — 2500 lir, poza Italią — 3000 lir, albo 5 dolarów USA.

46 (1969) fasc. 1—2

J. Card. Słypyj Kobernyckyj - Dyckovskij, *S. Tommaso e la Scienza Teologica e Filosofica nell'Oriente* (s. 3—15).

Jest to tekst przemówienia wygłoszonego na akademii w dniu św. Tomasza z Akwinu na uniwersytecie Angelicum w Rzymie. Św. Tomasz z Akwinu studiował specjalnie teologię i filozofię wschodnią na polecenie Urbana IV Papieża, z którym szukał pojednania cesarz Michał Paleolog, obawiając się nowych krucjat przeciw Konstantynopolowi. Owocem studium św. Tomasza było dzieło *De erroribus Graecorum*. Opierając się w swych rozważaniach na filozofii Arystotelesa i pismach Ojców Greckich, św. Tomasz dokonał zbliżenia Wschodu i Zachodu. Wschodni Ojcowie Soborowi zetknęli się ze św. Tomaszem na Soborze w Lionie. Po upadku Konstantynopola w 1453 roku nowym centrum wiedzy filozoficznej i teologicznej dla chrześcijan wschodnich stał się Kijów. Ruski Metropolita katolicki Józef Rutskij wprowadził do semi-

narium *Wiarę Ortodoksyjną* Jana Damasceńskiego i *Summę* św. Tomasa z Akwinu. Metropolita Piotr Mohyla w swojej Kijowskiej Akademii przyjął metodę scholastyczną. A na tej Akademii studiowali, oprócz Ukraińców, Grecy, Rumuni, Bułgarzy, Jugosłowianie. Dla wszystkich św. Tomasz był wielkim autorytetem. Niektórzy wschodni, np. prof. Popowskyj, pisali komentarze do dzieł św. Tomasa. W ten sposób św. Tomasz swoimi dziełami przyczyniał się do zbliżenia Kościołów zachodniego i wschodniego.

O. Wand A. A., *Sacrament et mariage dans la théologie protestante contemporaine* (s. 16—37).

We współczesnej teologii protestanckiej coraz oczywiście podkreśla się znaczenie pojęcia sakramentalności głównej i drugorzędnej, która odniesiona do Chrystusa jest znakiem czynności zbawczej i obecności Chrystusa uświęcającego przy pomocy swojego Słowa i Ducha św. Ci teologowie protestanccy nie sprzeciwiają się idei przemiany dokonywanej przez łaskę ani też objawianiu się tego w rzeczywistości stworzonej. Ale nie przyjmują twierdzenia, że ta rzeczywistość sama w sobie może być źródłem zbawienia. Tylko Chrystus jest źródłem zbawienia. A nam udziela go przez chrzest i eucharystię. Małżonkowie chrześcijańscy, włączeni przez chrzest w misterium Chrystusa, są obrazem miłości Chrystusa i Kościoła, i mają realny udział w łasce udzielanej im przez Chrystusa mocą sakramentu chrztu. Małżeństwo jest jednym ze sposobów przedłużenia łaski chrztu. W tym znaczeniu małżeństwo chrześcijańskie partycypuje w źródle zbawienia, którym jest Chrystus. Tak więc ostatecznej racji sakramentalności małżeństwa należy szukać w łasce chrztu włączającej w Ciało Chrystusa.

Nawiasem dodam, że latem 1969 roku widziałem w sekretaracie Anglicum excerpta z pracy doktorskiej tego samego autora i pod tym samym tytułem.

B. Gangoiti O. P., *De novis titulis saecularisationis sacerdotum* (s. 38—68).

Przez sekularyzację kapłanów Autor rozumie zwolnienie kapłanów z wszystkich obowiązków i praw przysługujących im na mocy pozytywnego prawa kościelnego, a więc z urzędu, beneficjum, praw, przywilejów i obowiązków łącznie z celibatem. Zastanawia się nad podstawami doktrynalnymi takiej sekularyzacji. Wychodzi z faktu, że w Kościele zawsze istnieli kapłani, którzy porzucali stan duchowny. W naszych czasach liczba takich znacznie wzrosła. — Kościół charakteryzuje się: życiem wiary, stanem kapłańskim, świętością stanu kapłańskiego, troską o zbawienie każdego kapłana, szacunkiem wiernych dla kapłanów, wreszcie troską o zbawienie wszystkich wiernych. W te konstytutywne elementy Kościoła uderza sekularyzacja kapłanów. I tak: narusza samą wiarę Kościoła, wiernych, którzy widząc mnożące się socjologiczne fakty sekularyzacji, chwieją się w wierze, lub nawet tracą wiarę; wzbudza niechęć do stanu kapłańskiego, rani świętość tego stanu, narusza prawa uczciwych kapłanów i wszystkich wiernych, sprawia trudność w osiągnięciu zbawienia dla sekularyzujących się, łamie prawo celibatu. — Kościół winien złu płynącemu z sekularyzacji kapłanów zapobiegać, także poprzez reformę prawa kodeksowego. Reforma w tej materii została już zapoczątkowana encykliką *Sacerdotalis Caelibatus* Pawła VI Papieża z dnia 24 czerwca 1967 roku, w której postanowiono, „aby w sądach rozpatrujących sprawy święceń kapłańskich przeprowadzano badania dotyczące również inych, i to bardzo ważnych wypadków i motywów, nie uwzględnianych przez obowiązujące prawo kanoniczne” (nr 84).

S. Alvarez-Menendez O. P., *De genuino rei conceptu* (s. 69—102).

Słowo „rzecz” użyte jest w tytule trzeciej księgi Kodeksu Prawa Kanonicznego, która traktuje o sakramentach, sakramentaliach, miejscach i czasach świętych, kulcie, urzędzie nauczycielskim Kościoła, beneficjach i innych instytucjach nie kolegialnych, a wreszcie o dobrach doczesnych Kościoła. Już z tego widać jak różne znaczenie może mieć ten sam wyraz „rzecz”. Po rozważeniu opinii różnych kanonistów Autor dochodzi do przekonania, że właściwym jest to pojęcie rzeczy, które mamy w kan. 726 KPK: rzeczy to są środki do osiągnięcia celu Kościoła. Tak określonego pojęcia rzeczy kanoniści nie powinni ani rozszerzać ani zacięśniać, bo to i nie należy do nauki, ale do czynnika ustawodawczego.

A. Cuschieri, O. F. M., *Utrum is qui patitur psycho-chirurgiam frontalem versetur in lucido intervallo an vero in statu umbratae quietis?* (s. 103—117).

Pojęcie prawne „lucidum intervallum” zawiera w sobie potrójny element: 1) uprzedni brak zdolności do działania woli z powodu zaburzeń umysłowych, 2) zdolność do spełniania czynów ludzkich, 3) czasowość tej zdolności. Pojęcie „umbratae quietis” jest w opozycji w stosunku do pojęcia „lucidum intervallum”. Mówimy, że umysłowo chory jest w stanie „umbratae quietis”, jeśli symptomy jego choroby milkną, nie ujawniają się, ale choroba trwa. Czy „psycho-chirurgia frontalis” sprawia, że poddany temu zabiegowi znajduje się w stanie określanym „lucidum intervallum”, czy jedynie w stanie „umbratae quietis”? Należy rozróżnić dwa okresy: okres rekonwalescencji, który mamy zaraz po zabiegu psychochirurgicznym, i okres następny. W okresie pierwszym pacjent jest pozbawiony używalności władz umysłowych: jest półśpiący, ociężały, pozbawiony sił, albo przeciwnie, przechodzi stan euforii, niekiedy bywa bardzo agresywny w stosunku do otoczenia. Jak długo taki stan może trwać, trudno powiedzieć. Niekiedy już po tygodniu następuje poprawa zdrowia pacjenta. W innych jednak wypadkach stan pozabiegowy pogłębia się. Do tych objawów chorobowych, które dostrzegalne były przed zabiegiem, dochodzą nowe. W tych wypadkach, w których po krótszym lub dłuższym czasie inercja pacjenta ustępuje, powoli wraca on do sił i bierze udział w życiu społecznym. Czy w takich okolicznościach możemy mówić o odzyskaniu zdrowia umysłowego? Autor sądzi, że nie: poddany zabiegowi psychochirurgicznemu pozostaje w stałym i nieodwracalnym stanie „umbratae quietis”.

C. Vansteekiste, O. P., *L'Enciclopedia Filosofia* (s. 118—125).

Są to uwagi na marginesie drugiego wydania encyklopedii filozofii: *Enciclopedia Filosofica. Centro di studi filosofici di Gallarate. Seconda edizione interamente rielaborata. Vol. I: A — Conoscenza. Vol. II: Conrad-Martius — Gaunilone. Vol. III: Gauss — Linguistica. Firenze, Sansoni, 1968.* Autor podkreśla, że to drugie wydanie encyklopedii w stosunku do pierwszego zostało ulepszone między innymi przez zamieszczenie nowych haseł, nowe opracowanie artykułów istniejących już w wydaniu pierwszym, różne poprawki. Podpowiada też nowe hasła do uwzględnienia przy następnych wydaniach tej encyklopedii i daje ich listę w sumie 21.

C. Vansteekiste, O. P., *Il settimo volume del nuovo Alberto Magno* (s. 126—132).

Uwagi w związku z wydaniem: *Alberti Magni, Opera omnia. Tomus XIV, Paris I, Fasc. I: Super Ethica Commentum et Quaestiones. Tres libros priores edidit Wilhelmus Kübel. Münster Asschendorf, 1968,*

XIV — 219 p. DM 115. Vansteenkiste przypisuje tej publikacji wyjątkowe znaczenie, a to dla następujących racji: 1) jest to pierwszy komentarz łąciński do całej Etyki, 2) chodzi o tekst dotąd nie wydany, 3) według pewnej tradycji dzieło to miało być redagowane w jakiejś mierze przez św. Tomasza z Akwinu.

Recenzje (s. 133—194).

Książki przysłane do Redakcji (s. 195—202).

46 (1969) fasc. 3—4

Fasc. 3 i 4, stanowiące jedną całość, wydane zostały in honorem A. R. D. Angeli Walz, O. P. Professoris emeriti. O. Anioł Walz urodził się 12 kwietnia 1893 roku w Basilei. W 1912 roku wstąpił do zakonu Dominikanów. Wyświęcony na kapłana został w 1918 roku. Tytuł lektora św. Teologii zdobył w 1919 r. W 1920 roku przybył do Rzymu na studia. Już w 1921 roku otrzymał doktorat z teologii i dyplom z paleografii i dyplomatyki, a w 1924 roku z archiwistyki. Od 1921 do 1969 roku był profesorem Anepticum. W latach 1935—1937 i 1941—1945 piastował urząd dziekana Wydziału Teologicznego Angelicum. Wydawał pismo Angelicum w latach 1934—1944, i *Analecta Ordinis Praedicatorum* w latach 1922—1926. Uczył historii Zakonu Dominikanów od 1921 do 1931, historii Kościoła od 1931 do 1964, prowadził kursy z patrologii od 1937 do 1950. Dużo pisał.

P. G. Gieraths, O. P., *Kirchengeschichte und Helsgeschichte* (s. 207—231).

B. Emmi, *La testimonianza mariana dell'Epitaffio di Abercio* (s. 232—302).

C. Vansteenkiste, O. P., *Theology in Craton's School* (s. 303—317).

P. Lumbreras, O. P., *De senectute Wuid Divus Thomas senserit* (s. 318—329).

P. Masson, O. P., *Le „Novum Mariae Virginis Psalterium”* (s. 330—335).

F. Von Gunten, O. P., *Sur la trace des inédits de Cajétan* (s. 336—346).

A. Huerga, O. P., *F. Suárez doctoris eximii, de ordinis praedicatorum indole iudicium* (s. 347—365).

A. Eszer, O. P., *Die Gemeinde von Cobruca am Dnestr und die II. Krim-Mission de Dominikaner* (s. 366—386).

J. Hamer, O. P., *Le Saint-Esprit et la catholicité de l'Église. Un des thèmes majeurs de l'Assemblée du Conseil oecuménique des Églises. Upsal, Suède, 1968 1968* (s. 387—410).

G. M. Schiphorst, O. P., *Cenni bibliografici sugli scritti del Padre Angelo Walz, O. P.* (s. 411—429).

A. Walz, O. P., *Bibliographiae susonianae conatus* (s. 430—491).

Indeks ogólny (s. 493—495).

Ks. M. Pastuszko

GREGORIANUM (Roma, Pontificia Universitas Gregoriana), 50 (1969), nr 3—4, ss. 718—755. Prawo kanoniczne, jako dyscyplina teologiczna (*El derecho canónico como disciplina teológica*). Luis Vela S. I.

Od soboru Watykańskiego położony został nacisk na studium Kościoła, jako instytucji zbawczej i sakramentalnej, a teologia dzisiejsza traktowana jest głównie, jako eklezjologia dogmatyczna. Dla Kościoła złożonego z ludzi i dla nich ustanowionego, zasadniczą więzią strukturalną jest prawo. Kościół działający w świecie musi mieć charakter